

Πρεσβυτέρου
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Δ. ΤΑΤΣΗ

ΑΠΟΛΗΜΙΑ ΣΕ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

(Από το Σημειωματάριο
ένος
Προσκυνητή)

Ἐκδόσεις Ορθοδόξου Τύπου
Κάνιγγος 10 - Αθήναι 106 77

Προεβυτέρου
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Δ. ΤΑΤΣΗ

ΠΡΟΛΗΜΙΑ ΣΕ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

από Τό Σημειωματογάριο
(ένός
Προσκυνητή)

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 55794
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 18/8/2014
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ. 2914 ΤΑΤ

Ἐκδόσεις Ορθόδοξου Τύπου
Κάνιγγος 10 - Αθήναι 106 77
1990

- Έκδοση «ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΤΥΠΟΥ»
Κάνιγγος 10 - 106 77 ΑΘΗΝΑ
- Πρώτη έκδοση, Ίούνιος 1990
- Έξωφυλλο: Δημήτριος Γ. Γεωργάκης
- Έπιμέλεια: Μ. Π. Δρίτσα
- Διεύθυνση συγγραφέα: Πρεσβ. Διονύσιος Δ. Τάτσης
441 00 ΚΟΝΙΤΣΑ — Τηλ. 0655 - 22788

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τί θὰ μπορούσε νὰ προσφέρει ἓνα ὀλιγοσέλιδο βιβλίο, τὴν ὥρα πού κυκλοφοροῦν ἑκατοντάδες, ἂν ὄχι χιλιάδες, καινούρια βιβλία μὲ θρησκευτικὸ περιεχόμενο καὶ πρωτοτυπία;

Τί θὰ μπορούσε νὰ πει ἓνας ἱερέας πού ποιμαίνει δυὸ χωριουδάκια στὶς ρίζες τοῦ Γράμμου, ὅταν ὑπάρχουν πολυπείροι καὶ δραστήριοι κληρικοὶ θεολόγοι, οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν καὶ δημοσιεύουν πολλὰ, κατέχουν θέσεις καὶ διαθέτουν μέσα;

Πῶς θὰ βοηθήσει ἓνα ἄτεχνο κείμενο – ἀπόσπασμα ἐκτενέστερου σημειωματάριου – ὅταν οἱ ἄνθρωποι σήμερα δὲ διαθάζουν ἀλλὰ μόνο βλέπουν;

Αὐτὲς οἱ σκέψεις μὲ κάνουν νὰ διστάζω κάθε φορὰ πού ἐτοιμάζω κάποιο κείμενο γιὰ δημοσίευση. Τελικὰ νικῶ τὸ δισταγμὸ μου, γιατί πιστεύω ὅτι ὁποιαδήποτε προσπάθεια πού γίνεται γιὰ νὰ προσφερθεῖ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι εὐλογημένη.

Εὐχαριστῶ τὸν «Ὁρθόδοξο Τύπο» πού πρόθυμα δέχτηκε νὰ συμπεριλάβει στὶς ἐκδόσεις του καὶ τοῦτο τὸ βιβλίο.

Κόνιτσα, Χριστούγεννα 1989

Πρεσβ. Δ.Δ.Τ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΣΤΟ ΕΡΗΜΙΚΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

Ἄνηφορίζω γιὰ τὸ μοναστήρι τῆς Παναγίας. Μιὰ ὥρα πεζοπορία μέσα σὲ χαράδρα ποταμοῦ. Γαληνεύει τὸ πνεῦμα μου καὶ μεγαλώνει ἡ πνευματικὴ δίψα. Τὸ μοναστήρι στὸ βάθος, μὲ τὴν κεραμιδένια στέγη καὶ τοὺς ἀσπρισμένους τοίχους, μοῦ πυρακτώνει τὴν καρδιά. Πληροφορηθῆκα ὅτι ἐκεῖ ἀσκητεύει ἓνας θεοφόρος Γέροντας, πολύπειρος καὶ διδακτικὸς ἱερομόναχος, πὺ ξεκουράζει τὶς ψυχές. Εἶναι πρώτη φορὰ πὺ τὸν ἐπισκέπτομαι. Ἐλπίζω νὰ ἐπιβεβαιωθοῦν τὰ ὅσα ἔχω ἀκούσει γιὰ τὸ πρόσωπό του καὶ νὰ μὴν πέσω θύμα ὑπερβολικῶν διηγήσεων. Πρόθεσή μου εἶναι νὰ παραμείνω στὸ μοναστήρι μερικὲς μέρες γιὰ νὰ σημειώσω ὅ,τι ἀξιόλογο θ' ἀκούσω ἀπὸ τὸ Γέροντα. Στὸ μικρό μου σακίδιο ἔχω τὸ σημειωματάριο, τὸ μολύβι καὶ ἓνα κατάλογο θεμάτων γιὰ συζήτηση. Συνηθίζω νὰ μὴ κουβαλῶ τροφές καὶ ἄλλα περιττὰ ἀντικείμενα. Τελευταία κατάργησα καὶ τὴ φωτογραφικὴ μηχανή. Τὴ θεωρῶ ἄχρηστη, γιὰτὶ πάντα μοῦ θυμίζει τὴν ἐπιφάνεια καὶ δὲ μὲ βοηθάει νὰ βλέπω τὰ πράγματα βαθύτερα.

Ἀπόγευμα ἦταν, ὅταν ἀπόθεσα τὸ σακίδιό μου στὸ πεζούλι τῆς εἰσόδου τοῦ μοναστηριοῦ. Ἠσυχία ἐπικρατοῦσε παντοῦ. Δόξασα τὸ Θεὸ γιὰτὶ μιὰ ἀκόμα ἐπιθυμία μου πραγματοποιοῦνταν. Ἐνα ἠχηρὸ ἀεράκι γρήγορα μοῦ στέγνωσε τὸν ἰδρώτα καὶ μὲ ἀναζωογόνησε. Ἦταν ἡ πρώτη «εὐλογία» πὺ μοῦ ἔδωσε ὁ ἅγιος τοῦτος τόπος.

Ἀπὸ μιὰ βιαστικὴ ματιὰ καταλαβαίνω ὅτι τὸ μοναστήρι εἶναι ἀπὸ τὸ 18ο αἶώνα. Εὐκόλα διαβάζω τὴ χρονολογία 1742 σὲ κάποιο ἀγκωνάρι. Παρόλο πὺ ἔχω μεγάλη

ἀδυναμία στὸ νὰ μαθαίνω ἱστορικὰ στοιχεῖα, προσπαθῶ νὰ τηρήσω τὸν κανόνα ποὺ ἔβαλα στὸν ἑαυτό μου, δηλ. νὰ περιοριστῶ μόνο σὲ πνευματικὲς συζητήσεις. Ἔτσι ἀδιάφορος κάπως γιὰ τὰ κτίσματα ποὺ βλέπω, μπαίνω στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ μοναστηριοῦ κάνοντας τὸ σταυρό μου.

Ἀπέναντί μου, ἐκεῖ ποὺ τελειώνει ἡ σειρά τῶν κελιῶν, εἶναι ὁ Γέροντας ποὺ κάθεται σὲ μιὰ πέτρα καὶ κοιτάζει κάτω τὸ χῶμα. Τὰ βήματά μου τὸν διέκοψαν. Γύρισε τὸ κεφάλι του καὶ μὲ εἶδε. Σηκώθηκε πρόθυμα, δώσαμε τὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμὸ καὶ καθίσαμε στὴν ἴδια μεριά.

Δὲ χρειάστηκαν πολλὰ λόγια γιὰ νὰ γνωριστοῦμε. Τοῦ εἶχε τύχει κάποτε νὰ διαβάσει ἓνα κείμενό μου, γεγονὸς ποὺ τοῦ ἔδωσε τὸ θάρρος τῆς συζήτησης, μιὰ καὶ γνώριζε ὅτι εἶμαι φιλομόναχος καὶ τακτικὸς τρυγητὴς τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Δημιουργήθηκε ἀμέσως μιὰ οἰκειότητα μαζί μας, ποὺ θὰ βοηθοῦσε πολὺ στὴν πραγματοποίηση τοῦ σκοποῦ μου. Μὲ χαροποίησε ἐπίσης τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Γέροντας, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πνευματικὴ του πείρα, εἶχε καὶ ἐπαρκὴ γνώση τῶν ὄσων συμβαίνουν στὴν Ἐκκλησία καὶ γενικότερα στοὺς σημερινούς χριστιανούς. Πίστεψα ἔτσι ὅτι κάθε συζήτηση μαζί του θὰ ἦταν γόνιμη. Καὶ δὲν ἔπεσα ἔξω.

Στὸ μοναστήρι θὰ ἔμενα ἀρκετὲς μέρες. Πρόθεσή μου ἦταν νὰ κρατήσω σημειώσεις. Ὁ Γέροντας δέχτηκε πρόθυμα καὶ μὲ διαβεβαίωσε ὅτι θὰ μὲ βοηθήσει. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ μοῦ εἶπε ὅτι ἡ κουβέντα μας θὰ εἶναι ἐλεύθερη καὶ χωρὶς προγραμματισμούς. Θὰ μιλάμε γιὰ ὅποιοδήποτε θέμα, ὅπως μᾶς ἔρχεται, καὶ μὲ παρακάλεσε ἔτσι νὰ χρησιμοποιήσω τίς σημειώσεις μου. **Νὰ μὴν οἰκοδομήσω κάποιο κείμενο λογοτεχνικὸ γιὰ ἐντυπώσεις, ἀλλὰ ἓνα ἀπλὸ κείμενο ποὺ θὰ παρηγορήσει τοὺς ἀδελφούς.** Ὑποσχέθηκα ὅτι θὰ τηρήσω τὸ λόγο του, γράφοντας ταπεινά, χωρὶς ἀρχιτεκτονικὴ καὶ δίχως ἐπιτηδεύσεις στὴν ἐκφραση.

Δίπλα ἀπὸ τὴν πέτρα πού καθόταν ὁ Γέροντας περνοῦσαν ἑκατοντάδες μυρμήγκια. Εἶχαν καθαρισμένο τὸ δρόμο τους καὶ φαινόταν ὀλόκληρη ἡ διαδρομὴ τους. Ἐπειδὴ ὁ Γέροντας τὰ εἶχε προσέξει, τοῦ ζήτησα νὰ σχολιάσει τὴν ἐργατικότητά αὐτῶν τῶν μικρῶν ζώων, ὅταν πιά οἱ πρῶτες κουβέντες γνωριμίας εἶχαν τελειώσει. Ἦθελα νὰ ἀκούσω ἀπὸ τὸ Γέροντα ποιά στάση πρέπει νὰ τηροῦμε ἀπέναντι στὰ ζῶα καὶ γενικὰ σ' ὀλόκληρη τὴ φύση, τὸν ὀρατὸ κόσμο δηλαδή, πού εἶναι δημιούργημα τοῦ Θεοῦ. Τὰ μυρμήγκια μᾶς εἶχαν δώσει τὸ ἐρέθισμα. Ὁ Γέροντας ἀβίαστα, παίζοντας μάλιστα μ' ἓνα μυρμήγκι πού εἶχε ἀνεβεῖ στὸ ράσο του, εἶπε:

— Ὅταν ὁ ἄνθρωπος διατηρεῖ μέσα του τὴν κατάνυξη καὶ τὴν προσευχή, ἐκδηλώνει μιὰ λεπτὴ ἀγάπη ὄχι μόνο πρὸς τοὺς συνανθρώπους του, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτά. Τοῦ εἶναι ἀδιανόητο νὰ βλάψει ἢ νὰ καταστρέψει τὴ φύση.

— Ὡστόσο, Γέροντα, παρατηροῦμε ὅτι καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι, πού δὲν ἔχουν καμιὰ πνευματικότητα, δείχνουν ἀγάπη πρὸς τὴ φύση καὶ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν προστασία της. Μήπως θὰ ἤθελες νὰ μοῦ πεῖς, ἢ καλύτερα νὰ μοῦ ἐξηγήσεις, τὴ διαφορὰ πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στὶς δύο αὐτὲς κατηγορίες ἀνθρώπων;

Ὁ Γέροντας μειδίασε ἑλαφρά. Φάνηκε ὅτι εἶχε γνωρίσει πολλοὺς φυσιολάτρες. Μὲ ἡρεμία μοῦ ἀπάντησε:

— Ἐπειδὴ τὸ μοναστήρι, ὅπως βλέπεις, εἶναι χτισμένο σὲ ὁμορφο καὶ ἐντυπωσιακὸ τόπο, δέχομαι συχνὰ τίς ἐπισκέψεις διαφόρων φυσιολατρῶν. Τοὺς δίνω ὅ,τι ἔχω. Συχνὰ τοὺς ἀνέχομαι, γιατί ἔχουν καὶ ἀδυναμίες. Τί νὰ κάνω; Αὐτοὶ λατρεύουν ἀνωφελῶς τὴ φύση. Ἐνῶ ἐμεῖς πρέπει νὰ τὴν ἀντιμετωπίζουμε μὲ πνευματικὸ τρόπο. Πιστεύω νὰ μὲ καταλαβαίνεις.

— Ἀκριβῶς γι' αὐτὸ σὲ ρώτησα, Γέροντα. Νὰ μοῦ ὑποδείξεις τὸν τρόπο πού θαρρῶ δὲ θὰ εἶναι καὶ τόσο εὐκολος.

— Θὰ σοῦ θυμῆσω κάτι ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος, μιὰ καὶ σὲ συγκινεῖ ἰδιαίτερα. Ὁ ἅγιος Σιλουανὸς ὁ

ἀγιορείτης αἰσθανόταν συμπόνοια
 γιὰ κάθε ζωντανὸ καὶ κάθε κτί-
 σμα. Εἶναι χαρακτηριστικὸ τὸ περιστατικὸ ποὺ σημειώ-
 νει ὁ βιογράφος τοῦ ἀρχιμ. Σωφρόνιος, σχετικά μὲ τὴν ἀγά-
 πη τοῦ ἀγίου πρὸς τὰ φυτά. Κάποτε, γράφει ὁ ἀρχιμ. Σω-
 φρόνιος, πηγαίναμε μὲ τὸν ἅγιο Σιλουανὸ ἀπὸ τὸ μοναστήρι
 τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος στὴν καλύβη μου. Ἡ ἀπόστασις
 ἦταν ἓνα χιλιόμετρο περίπου. Ὁδοιπορούσαμε κρατώντας
 καὶ οἱ δύο ράβδους. Ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ τοῦ δρόμου ἦταν
 ψηλὰ ἄγρια χόρτα. Σὲ κάποια στιγμή χτύπησα μὲ τὸ ραβδί
 μου ἓνα βλαστὸ, γιὰ νὰ ἐμποδίσω τὴν ὠρίμανση τῶν σπό-
 ρων, ἐπειδὴ εἶχα φόβο μήπως τὰ πολλὰ χόρτα κλείσουν τὸ
 μονοπάτι. Ὁ ἅγιος Σιλουανὸς παρατήρησε τὴ χειρονομία
 μου, ἢ ὁποῖα τοῦ φάνηκε βάνουση, καὶ κούνησε τὸ κεφάλι.
 Μὲ ἄλλα λόγια ὁ ἅγιος λυπήθηκε τὸ χορτάρι. Τὸ ἴδιο αἰ-
 σθανόταν καὶ γιὰ τὰ κομμένα φύλλα. " Ε λ ε γ ε ὅ τ ι
 τὸ νὰ κόψεις ἓνα φύλλο χωρὶς ἀ-
 νάγκη, δὲν εἶναι βέβαια ἁμαρτία,
 προκαλεῖ ὅμως οἶκτο, γιὰτὶ ἡ καρ-
 διὰ ποὺ ἔμαθε νὰ ἀγαπᾷ λυπᾶται
 ὅλη τὴν κτίση.

—Μὲ συγκίνησε, Γέροντα, ἡ ἀγάπη πρὸς τὴ φύση τοῦ
 ἀγίου Σιλουανοῦ. Ἐμεῖς ὅμως οἱ χριστιανοὶ τοῦ κόσμου δὲν
 μπορούμε νὰ φτάσουμε σὲ αὐτὸ τὸ πνευματικὸ ὕψος, τὴν
 ὥρα μάλιστα ποὺ δὲν ἀγαποῦμε οὔτε τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ
 καρδιά μας εἶναι σκληρὴ. Ἴσως πιὸ σκληρὴ ἀπ' ὅ,τι εἶναι
 τῶν ἀνθρώπων ποὺ στὴ ζωὴ τους δὲν ἐφαρμόζουν τὸ Εὐαγ-
 γέλιο. Εὐκόλα διαπιστώνει κανεὶς ὅτι πολλοὶ θρησκευόμε-
 νοι εἶναι ἔτοιμοι νὰ καταδικάσουν καὶ ὄχι ν' ἀγαπήσουν τοὺς
 ἀνθρώπους. Εἶναι φυσικὸ λοιπὸν νὰ μὴ κατανοοῦν αὐτὴ τὴν
 ἀγάπη τῶν ἀγίων πρὸς τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτά.

—Ἐχεις δίκιο, πάτερ. Γνωρίζω ἀνθρώπους χριστιανούς
 οἱ ὁποῖοι μένουν ἀσυγκίνητοι στὸν πόνο τῶν ἀδελφῶν τους.
 Εἶναι μετρημένοι σὲ κάθε τους ἐκδήλωσι. Ἡ ἀγάπη τους
 ἐξαντλεῖται στὴν ψυχρὴ ἐλεημοσύνη καὶ σὲ μιὰ τυπικὴ ἐπί-
 σκεψη. Δὲ θέλω ὅμως νὰ διαλύσουμε τὴν πνευματικὴ ἀτμό-

σφαιρα πού μᾶς δημιούργησε ὁ ἅγιος Σιλουανός. "Ἄς συνεχίσουμε τὸ θέμα μας. Οἱ ἅγιοι δὲ συγκινοῦνται πολὺ ἀπὸ τὸ κάλλος τοῦ ὄρατοῦ κόσμου. Ὁ νοῦς τους εἶναι στραμμένος στὴν καρδιά καὶ ἀπασχολεῖται μὲ τὴν ἀδιάλειπτη προσευχή. Σὲ ὥρες διαλειμμάτων ὁμως προσέχουν καὶ τὴν ὠραιότητα τῆς φύσης καὶ θαυμάζουν τὸ μεγαλεῖο τῆς Δημιουργίας, γεγονός πού γίνεται νέα ἀφορμὴ γιὰ θεωρία τῆς θείας δόξης καὶ τῆς ἐκ νέου στροφῆς τῆς καρδιάς πρὸς τὸ Θεό, ὅπως ἀναλύει ὁ ἀρχιμ. Σωφρόνιος.

—Αὐτὸ νομίζω ἰσχύει γιὰ ὅλους τοὺς χριστιανούς, εἶπα μὲ κάποιο δισταγμό. Πρέπει νὰ θαυμάζουμε τὴν ὠραιότητα τῆς φύσης καὶ ν' ἀναγόμεσθε στὸ Δημιουργό. "Ἐχω διαβάσει κι ἐγὼ τὸ βιβλίο τοῦ Σωφρονίου καὶ θαυμάμαι πολὺ καλὰ πὼς ὁ ἅγιος Σιλουανός ἔλεγε ὅτι ὅταν ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἶναι στὸν ἄνθρωπο, τότε αἰσθάνεται τὴν ὠραιότητα τοῦ κόσμου καὶ ἡ ψυχὴ του ἀπὸ τὴ θεωρία τοῦ ὄρατοῦ κάλλους ἔρχεται στὴν κατάσταση «τῆς αἰσθήσεως τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος καὶ θαυμαστοῦ ἐν πᾶσιν».

—"Ἄς προχωρήσουμε λίγο ἀκόμη. Ἡ ἀγάπη τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου ἐκδηλώνεται καὶ πρὸς τὰ ζῶα. Θαυμάμαι ἕναν σεβαστὸν ἀγιορείτη γέροντα, ὁ ὁποῖος ἐνῶ καθόταν στὸ κελλί του καὶ ἕνα μυρμήγκι περπατοῦσε πάνω στὸ ράσο του, σηκώθηκε μὲ προσοχή, πῆρε στὰ χέρια του τὸ μυρμήγκι καὶ τὸ πῆγε ἔξω στὴν αὐλὴ τῆς καλύβης του, λέγοντας τὸ «Δόξα σοι, ὁ Θεός». Αὐτὴ ἡ ἀγάπη προϋποθέτει καθαρότητα καὶ πνευματικὴ ἐγρήγορση. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἄκακος. Δὲ θέλει νὰ βλάψει κανέναν, οὔτε καὶ τὰ ζῶα. Δὲν ξέρεις, πάτερ, πόσο ἀνησυχῶ, ὅταν περπατᾶω καὶ βλέπω μπροστά μου νὰ κινουῦνται διάφορα μικρὰ ζῶα. Δὲ μοῦ ἀρέσει νὰ τὰ πατήσω. Νιώθω πολὺ ἄσχημα. Τὸ ἴδιο ἐνιωθε ἕνας ἅγιος μοναχός, ὅταν πλησίαζε κάποια ἀτέλειωτη σειρά μυρμηγκιῶν πού τοῦ ἔκοβε τὸ δρόμο. Σταματοῦσε ἀμέσως. Παρακολουθοῦσε τὴν ἀδιάκοπη κίνησή τους, γονάτιζε κοντά τους, τὰ θαύμαζε παρατηρώντας τὸ ὀλοκά-

δαρο ὀρομάκι τους καὶ δάκρυζε ἀπὸ τὴ λεπτὴ συγκίνηση ποῦ τοῦ δημιουργοῦσαν. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Ἄλλοτε πάλι ἄκουγε τὴν ἀργοκίνητη χελώνα νὰ θορυβεῖ στὰ Ξερά χορτάρια τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ ἔμενε σιωπηλός, γιὰ νὰ μὴ φοβηθεῖ τὸ ζῶο. Χαιρόταν τὴν ἐλευθερία ποῦ εἶχε νὰ διαλέγει τοὺς τόπους τῆς βοσκῆς του, θαύμαζε τὴν ἀμεριμνία τοῦ φερέοικου ζώου ποῦ φτάνει τὰ 150 ἢ καὶ 200 χρόνια ζωῆς.

Ὁ Γέροντας σηκώθηκε ἀπὸ τὴ θέση του μὲ κάποια ἀνησυχία. Πῆγε στὴν κουζίνα καὶ σὲ λίγο γύρισε μὲ τὸ δίσκο. Μοῦ ἔφερε τὸν καφέ καὶ λουκούμια μὲ νερό.

— Συγχώρησέ με, ἀδελφέ, ποῦ τόση ὥρα δὲ σὲ κέρασα. Ἡ συζήτηση μὲ παρέσυρε καὶ ξεχάστηκα. Ἐβλεπα καὶ τὸ δικό σου ἐνδιαφέρον νὰ εἶναι μεγάλο γιὰ τὸ θέμα ποῦ ἀρχίσαμε.

— Πραγματικὰ μὲ συγκίνησαν τὰ ὅσα μοῦ εἶπες. Θυμήθηκα κι ἐγὼ ἓνα παρόμοιο περιστατικό. Μπροστὰ ἀπὸ δύο χρόνια περίπου εἶχα ἐπισκεφθεῖ ἓνα μοναστηράκι. Στὴν ἐπιστροφή μοῦ ἔτυχε νὰ δῶ ἓνα φίδι στὴ ρίζα ἑνὸς τοίχου. Λιαζόταν στὸν φθινοπωρινὸ ἥλιο. Μόλις ἄκουσε τὰ βήματά μου, ἄρχισε νὰ σέρνεται ἀργὰ κατὰ μῆκος τοῦ τοίχου. Τὸ ἔβλεπα σιωπηλός. Εἶχε μιὰ τεθλασμένη γραμμὴ στὸ ἐπάνω μέρος καὶ διάφορα ἐντυπωσιακὰ σχέδια. Πρῶτη μου φορὰ ἔβλεπα ἀπὸ τόσο κοντὰ ζωντανὸ φίδι, δίχως νὰ ἔχω μέσα μου ταραχὴ. Ἀντίθετα μάλιστα αἰσθανόμουν ἰδιαίτερη χαρὰ. Τὸ συμπόνεσα κιόλας, γιὰτὶ ὁ καιρὸς θὰ τὸ ἀνάγκαζε σὲ λίγες μέρες νὰ πέσει σὲ χειμερία νάρκη.

— Βέβαια τὸ θέμα μας εἶναι εὐρύ. Θὰ μπορούσαμε νὰ ἀναφέρουμε περιστατικὰ καὶ ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν ἀγίων, οἱ ὁποῖοι ἀγαποῦσαν καὶ τὰ ἄγρια ζῶα. Ἐκεῖ θὰ βλέπαμε μιὰ ἀμοιβαία ἀγάπη. Νὰ ἡμερεύουν τὰ θηρία καὶ νὰ ὑπακούουν στὶς προσταγὰς τῶν ἀσκητῶν. Ἴσως καμιὰ ἄλλη ἡμέρα νὰ συνεχίσουμε τὴ συζήτηση πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα. Νομίζω ὅτι ἀπὸ τὰ ὅσα εἶπαμε βγαίνει τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ἔχει «καρδία ν οἰκτείρουσαν πᾶν δημιουργημα».

Εἶναι περιττὸ νὰ σοῦ διευκρινίσω ὅτι οἱ φυσιολάτρεις καὶ οἱ ζωόφιλοι δὲν ἔχουν καμιά σχέση μὲ τοὺς πνευματικούς ἀνθρώπους. Αὐτοὶ λατρεύουν τὴ φύση καὶ ἀγνοοῦν τὸ Δημιουργό. Κάποτε γίνονται καὶ προκλητικοὶ μὲ τὴν ὑπερβολικὴ τους φροντίδα πρὸς τὰ ζῶα, γιὰ τὰ ὁποῖα ξοδεύουν ἀφθονὰ χρήματα, ἐνῶ μένουν ἀσυγκίνητοι μπροστὰ στὴ φτώχεια καὶ δυστυχία τῶν συνανθρώπων τους. Ἐπειδὴ δὲν ἔχουν ἐπιτρέψει νὰ τοὺς ἐπισκεφθεῖ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, μένουν μὲ κλειστὰ τὰ πνευματικὰ μάτια καὶ δὲν μποροῦν νὰ χαροῦν τὴ φύση γνησίως καὶ θεοφιλῶς.

«Ὁ ἥλιος ἔγνω τὴν δύσιν αὐτοῦ». Ἡ συνομιλία μὲ τὸ Γέροντα μὲ εἶχε συγκινήσει πολὺ. Ἦθελα νὰ ἀποσυρθῶ γιὰ λίγη ὥρα, νὰ δοξολογήσω τὸ Θεὸ γι' αὐτὴ τὴν πνευματικὴ εὐκαιρία. Ὁ Γέροντας διέγνωσε τὴν ἐπιθυμία μου καὶ μὲ ὀδήγησε σ' ἓνα μικρὸ δωμάτιο. Ἐδῶ θὰ ἔμενα ὅσο θὰ διαρκοῦσε τὸ προσκύνημά μου σὲ τοῦτο τὸ φτωχὸ μοναστήρι. Ὁ Γέροντας μοῦ εἶπε ὅτι θ' ἀργήσουμε νὰ διαβάσουμε τὸν ἑσπερινό, γιὰτὶ δὲ γύρισε ἀπὸ τὸ δάσος ὁ ἀδελφὸς Πανάρετος —νεώτερος μοναχὸς— ὅπου κόβει ξύλα γιὰ τὸ χειμῶνα.

Στὸ κελί μου ξεκουράστηκα λίγο. Τὸ μοναδικό του παράθυρο ἔβλεπε πρὸς τὴ βαθιὰ χαράδρα. Εἶχα τὴν αἴσθησιν ὅτι βρίσκομαι σὲ μεγάλο ὑψόμετρο, καθὼς κοιτοῦσα τὸ νερὸ τοῦ ποταμοῦ νὰ φιδίζεται στὴ ρίζα τῆς χαράδρας.

Τὸ σήμαντρο χτυπάει γιὰ ἑσπερινό. Γνωρίζω καὶ τὸν μοναχὸ Πανάρετο. Εἶναι μιὰ καταφυκτικὴ μορφή ποὺ μὲ ἐντυπωσιάζει. Στὸ ναὸ ἀκούω τὶς φωνές τοῦ Γέροντα καὶ τοῦ ὑποτακτικοῦ μὲ προσοχή. Δὲν ἔχουν τίποτα τὸ ἰδιαίτερο. Πρακτικὰ ψάλλουν. Ὅμως ἡ προσευχή τους εἶναι θερμὴ καὶ τοῦτο ἔχει ἀξία. Συμφάλλω κι ἐγὼ καὶ συμμετέχω. Ὄταν βγήκαμε ἀπὸ τὸ ναὸ, σχεδὸν εἶχε νυχτώσει. Ὁ Γέροντας κάθισε στὸ πεζούλι, ἐκεῖ μπροστὰ στὰ σκαλοπάτια τοῦ ναοῦ καὶ μᾶς περίμενε. Χάρηκα, γιὰτὶ θὰ συνεχίζαμε τὴ συζήτηση. Πέρασαν μερικὰ λεπτὰ μὲ σιωπή. Δὲν τολ-

μουσα νὰ μιλήσω. Περίμενα τὸ Γέροντα νὰ πεί κάτι. Τώρα πιά ἡ φύση δὲ μᾶς ἔδινε ἐρεθίσματα. Δὲ βλέπαμε τίποτα. Ὁ Γέροντας ἔλυσε τὴ σιωπὴ του:

—Κάθε βράδυ ὁ νοῦς μου πηγαίνει στὴ μέλλουσα Πόλη πὺ ἀναφέρει ὁ Παῦλος. «Οὐκ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν». Αὐτὴ τὴ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν ποδοῦμε. Καὶ ἀγωνιζόμαστε, τὸ κατὰ δύναμη, νὰ ἐξασφαλίσουμε. Ἐδῶ στὴ γῆ, ὅσο ἀναπνέουμε, πρέπει νὰ ἔχομε ἐγνοια γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς αἰωνίου ζωῆς. Πολλοὶ εἶναι οἱ δρόμοι πὺ ὁδηγοῦν στὸν Παράδεισο. Δὲν ὑποστηρίζω ὅτι μόνο ὁ δρόμος τῶν μοναχῶν ἐξασφαλίζει τὴ μέλλουσα Πόλη. Οἱ ἄνθρωποι ἀνάλογα μὲ τὴν κλίση τους, τὴν ἀγάπη τους καὶ τὸ βαθμὸ πνευματικότητας πὺ ἔχουν, ἀκολουθοῦν τὸ δρόμο πὺ τοὺς ταιριάζει.

—Οἱ σημερινοὶ χριστιανοὶ ἀνησυχοῦν μήπως δὲν ἀποκτήσουν τὸν Παράδεισο, γιὰτὶ ἔχουν πολλές ὑποχρεώσεις καὶ βιοτικὲς μέριμνες πὺ τοὺς ἐμποδίζουν στὴν πνευματικὴ ζωὴ. Ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ παρηγορία. Γι' αὐτὸ θὰ ἤθελα νὰ ἀναλύσετε περισσότερο αὐτὴ τὴν ἀλήθεια.

Ὁ Γέροντας μὲ ἄκουσε καὶ ἐπιβεβαίωσε ὅτι πράγματι οἱ περισσότεροὶ χριστιανοὶ ζοῦν μὲ ἀγωνία καὶ σύγχυση, ἀν ὄχι καὶ μὲ ἀπελπισία, γιὰ τὴ σωτηρία τους. Καὶ συνέχισε:

—Ἄς πάρουμε ἓνα παράδειγμα ἀπὸ τὴ σύγχρονη ζωὴ πὺ θὰ μᾶς βοηθήσει. Στὴν πρωτεύουσα ἑνὸς πολυπληθοῦς νομοῦ κατευθύνονται οἱ ἄνθρωποι γιὰ διάφορες ἐργασίες, ἀπ' ὅλες τὶς περιοχὲς, ὄρεινὲς ἢ πεδινὲς. Κατεβαίνουν κατὰ περιόδους ἀπὸ πολλοὺς δρόμους, λεωφόρους καὶ στενωπούς, ἀμαξιτοὺς καὶ μονοπάτια. Ἄλλος χρησιμοποιεῖ αὐτοκίνητο, ἄλλος ζῶο, ἄλλος εἶναι πεζοπόρος. Κατὰ παρόμοιο τρόπο καὶ οἱ χριστιανοὶ γιὰ νὰ φτάσουν στὸν Παράδεισο, ἀκολουθοῦν ποικίλους δρόμους πὺ ἔχουν διαφορετικὲς ἀφετηρίες ἀλλὰ ἴδιο τέρμα. Μέσα στὴν Ἐκκλησία παρατηροῦμε αὐτὴ τὴν εὐλογημένη ποικιλία, ἢ ὁποία δὲν πρέπει νὰ μᾶς παραξενεύει. Ἀρκεῖ νὰ ζοῦν ὅλοι ταπεινὰ καὶ μὲ συναίσθηση τῆς ἁμαρτωλότητάς τους. Ὑπάρχουν ἀδελφοὶ πὺ ἔχουν ἐφεση

πρὸς τὴν ἱεραποστολή, ἄλλοι πρὸς τὴν κοινωνικὴ δραστηριότητα, λίγοι πρὸς τὸ μοναχισμό καὶ οἱ πολλοὶ προτιμοῦν τὴ σκληρὴ ζωὴ τοῦ κόσμου μὲ τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὶς δυσκολίες. Ἀκολουθοῦν μὲ ἄλλα λόγια διαφόρους δρόμους, πού δὲν τοὺς ἐμποδίζουν ὅμως νὰ ἐπιζητοῦν τὴ μέλλουσα Πόλη. Καὶ μέσα στὸ μοναχισμό ἀκόμα ὑπάρχουν πολλοὶ τρόποι ζωῆς. Στὸ Ἅγιον Ὄρος βλέπουμε τὰ κοινόβια μοναστήρια, τὰ ἰδιόρρυθμα, τὶς σκῆτες, τὰ κελιά καὶ τὰ ἀσκηταριά. Ὅλα κάτω ἀπὸ τὴν προστασία τῆς Παναγίας. Ἀγιασμένα καὶ ἐνωμένα μὲ τὴν ἀμοιβαία ἀγάπη, συνοδοιποροῦν, συμπροσεύχονται καὶ ἀλληλοβαστάζονται. Ἐμεῖς οἱ ἀδύνατοι ἄνθρωποι εἴμαστε ἀπόλυτοι στὶς κρίσεις μας, γι' αὐτὸ στενοχωροῦμαστε οἱ ἴδιοι καὶ στενοχωροῦμε καὶ τοὺς ἄλλους.

—Μὲ τὰ λόγια σου αὐτά, Γέροντα, μοῦ ἔδωσες παρηγορία καὶ μοῦ ἔφερες στὴ μνήμη ἓνα γράμμα πού μοῦ εἶχε στείλει παλιὰ ἓνας ἀγιορείτης Γέροντας σχετικὸ μὲ τὰ προβλήματα τοῦ ἐγγάμου βίου, μετὰ ἀπὸ μερικὲς σκέψεις ἀνησυχίας πού τοῦ εἶχα διατυπώσει. Μοῦ ἔγραφε ὅτι «σκοπὸς εἶναι νὰ ἀγωνίζονται καὶ οἱ ἔγγαμοι μὲ διάκριση καὶ φιλότιμο γιὰ νὰ γεύονται λίγες ἀπὸ τὶς θείες ἡδονές. Ἐτσι ἐξαγνίζονται κατὰ κάποιον τρόπο καὶ οἱ ἔγγαμοι καὶ φθάνουν στὸν Παράδεισο ἀπὸ τὸ μονοπάτι τὸ ξεκούραστο μὲ τὶς στροφές. Ἐνῶ οἱ μοναχοὶ χτυπᾶνε κατακόρυφα σκαρφαλώνοντας στὰ βράχια καὶ ἀνεβαίνουν στὸν Παράδεισο». Εἶχα πάρει τότε μεγάλη παρηγορία ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ γράμμα, γιατί σὲ κάποια στιγμή νόμισα ὅτι ὁ γάμος εἶναι κάτι ὁ ἀμαρτωλὸ πού κόβει τὸ δρόμο πρὸς τὸν Παράδεισο καὶ κλυδωνιζόμουν τόσο πού ἐνιωθα τὴ θρησκευτικότητά μου σὰ βρόχο νὰ μὲ πνίγει.

Ὁ Γέροντας μὲ ἀκουγε μὲ προσοχή. Ὄταν τελείωσα, μοῦ εἶπε: